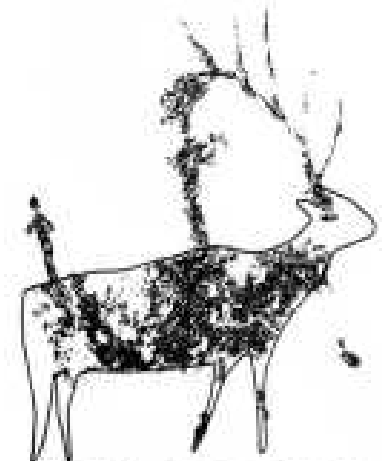

Capry

NÚMERO XXI
GENER-ABRIL 2024

Butlletí quadrimestral del Parc Natural Gorges del Cabriol

Parcs Naturals
de la Comunitat Valenciana

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de las hoces
del cabriol

Índex

01

EDITORIAL

- EXPERIÈNCIA PERSONAL

02

LLOCS PER DESCOBRIR

- LA RAMBLA DE HÓRTOLA
(REQUENA)

03

LA BRIGADA ES POSA A LA FEINA

- TREBALLS DE CONSERVACIÓ
QUE AJUDEN A LA GESTIÓ

05

ACTIVITATS PER A TOTS I EDUCACIÓ AMBIENTAL

- DEL PARC A L'AULA
- CELEBREM EL DIA DE L'ARBRE
- FIRA DE L'EMBOTIT DE REQUENA 2024

09

BIODIVERSITAT DEL PARC NATURAL

- FAGINA (*Martes foinea*)
- MENTA AQUÀTICA (*Mentha
aquatica*)

11

INVESTIGACIÓ, CONSERVACIÓ I CONTROL

-COM AFECTA EL CANVI CLIMÀTIC
A L'AGRICULTURA

12

ODS 7

- ENERGIA ASSEQUIBLE I
NO CONTAMINANT

-Experiència personal

Els Parcs Naturals són ecosistemes d'extrema bellesa però al seu torn també d'extrema fragilitat. Per al seu manteniment hi ha tot un equip que col·labora per a la seua protecció i benestar. He sigut afortunat de poder gaudir del PN Gorges del Cabriol durant uns mesos on he pogut observar l'interés dels visitants i dels escolars per aquest entorn tan volgut en la zona. Aquest és el parc més gran de la Comunitat Valenciana, amb una extensió de més de 31,000 hectàrees on el riu Cabriol actua de línia divisòria entre Castella-la Manxa i la Comunitat Valenciana.

Raúl Matamoros Bautista
Tècnic d'Educació Ambiental

Com a Parc Natural rep un ampli ventall de protecció, on es fan grans esforços per al manteniment de la seua flora i fauna. Encara així sempre hi ha amenaces que planen sobre aquest i altres parcs de la Comunitat Valenciana, ja siguen deguts a causes naturals o antròpiques, realitzades per l'ésser humà. El canvi climàtic és una seriosa amenaça per a la supervivència de molts animals i plantes del parc. En 2022, un incendi va arrasar amb més de 1300 hectàrees en el terme de Venta del Moro, l'avantsala al parc. Pel que sembla, un llamp va ser el causant de tal desastre, això juntament amb un clima àrid van fer que el foc es propagara ràpidament. El trist impacte de l'incendi es pot observar clarament de camí a Tamayo, zona recreativa per excel·lència per a esports aquàtics com el piragüisme.

Mirant cap al futur, espere que la zona es regenere amb el temps, encara que serà un camí ardu i lent, a causa de l'orografia de la zona i la rocositat de les muntanyes ara sense cap mena de coberta vegetal. Encara així, dins del parc encara podem gaudir d'espècies de fauna tan emblemàtiques com la cabra salvatge, el voltor lleonat o l'àguila real. També hi ha altres espècies, que potser no són tan emblemàtiques, però són al seu torn igual d'importants, com el ofegabous o la tortuga leprosa. Tot ésser viu té un rol en el món, els insectes pol·linitzen i són al seu torn l'aliment d'aus, amfibis o peixos, que després poden ser el manteniment d'altres animals.

Gràcies al manteniment de les brigades i la permanent conscienciació cívica exercitada pels educadors ambientals, podem gaudir d'un paratge de tanta bellesa. Encara que és tasca de tots el mantindre i protegir aquest paratge tan singular. Per a gaudir del parc sense perill, hem de tindre en compte unes certes coses. De camí al parc hem de circular a la velocitat establida i amb precaució, moltes vegades hi ha atropellaments d'animals en les carreteres. Durant la visita dins del parc hem de seguir les sendes perfectament senyalitzades en totes la rutes i senderes. Respectar la flora i fauna del parc, per tant no hem d'alterar l'hàbitat dels animals de la zona, és a dir, deixar el lloc igual que com quan hem arribat. No cal fer foc ni tirar fem, ja que està a més de contaminar la zona pot fer de combustible en els incendis i fins i tot començar-los. L'única petjada que hem de deixar després de nosaltres és la de les nostres trepitjades i l'única cosa que hem de portar-nos del parc són els records.

LLOCS PER DESCOBRIR

LA RAMBLA DE HÓRTOLA (REQUENA)

La rambla de Hórtola rep el seu nom del principal caseriu que s'hi troba en la zona. Un nucli humà que va arribar a tindre prop d'un centenar de veïns cap als anys 50 del segle XX i que des de llavors va anar acusant ràpidament un procés de despoblació fins a deixar-lo en l'actualitat en una ruïna total. Les seues cases hui apareixen totalment derruïdes i la seua rica horta, desapareguda. No obstant això, el paratge conserva hui gran part de la seua bellesa original. Envoltada per barrancs de menor entitat, i tots ells pels quals discorre aigua en una certa quantitat, és un dels enclavaments més interessants de la comarca des del punt de vista de la seua biodiversitat.

En l'ombria del barranquet que ve de la finca del Carrascalejo creix un dels bosquets de roures (*Quercus faginea*) més valuosos de tota la comarca. Destaquen diversos exemplars, que possiblement passen de 400 anys d'edat

Font: Javier Armero Iranzo

LA BRIGADA ES POSA A LA FEINA

ACTUACIONS MILLORA PER A LA FAUNA

En època hivernal no hauríem de fer aquests treballs, però la climatologia ja no compleix amb les estacions de l'any. És per això, que des de la direcció del Parc s'aposta per la realització de millores per a la fauna, una de les més importants és l'ompliment de basses.

PLANTACIONS

S'han realitzat regs de suport a les plantacions fetes en aquest primer quadrimestre de l'any, ja que l'escassa pluviometria no permet que l'actuació siga simplement plantar arbres. Aquestes plantacions estan subjectes a un manteniment constant sobretot durant els primers anys.

MANTENIMENT D'ITINERARIS

S'ha actuat sobre la ruta morada del Parc pel fet que és una de les rutes que més fan els visitants del parc. Per a millorar la seguretat el visitant s'han col·locats tanques, escalons, etc

Ompliment de basses per a la fauna

Regs de suport en plantacions

Col·locació de corda en la ruta morada

LA BRIGADA ES POSA A LA FEINA

ACTUACIONS DE MANTENIMENT EN ÀREES D'ÚS PÚBLIC

A causa de les Pasqües i al bon temps s'han emprat jornals per part de les dues brigades del Parc Natural per al manteniment i condicionament de les Zones d'Ús Públic. Les principals tasques han sigut els desbrossaments i manteniment de les infraestructures com per exemple reparació de tanques.

MANTENIMENT DE CAMINS

Durant aquest primer quadrimestre s'ha aprofitat per a l'ús de maquinària pel menor risc d'incendis. És per això que les brigades del Parc Natural no han deixat de treballar en els diferents camins d'importància dins del Parc Natural .

Els treballs que es realitzen en aquests camins consisteixen en l'eliminació de la vegetació que dificulta o molesta el trànsit, amb desbrossaments, tales i trituració de restes. També s'eliminen els brots i tiges secundàries de les carrasques per a dur-les a un port arbori amb un únic tronc principal.

MANTENIMENT DE LA SENYALITZACIÓ DEL PARC NATURAL

Un volum important de treball de les brigades del Parc Natural és el manteniment de la senyalètica del Parc degut a les dimensions que té aquest Espai Natural.

Els treballs que s'han realitzat són:

- Escatat de senyals
- Pintat i envernissat de senyals
- Canvi de pals
- Realització i instal·lació de nous senyals

Reparació de tanques en Zona d'Ús Públic

Treballs silvícoles en la ruta groga

Manteniment de senyalètica

DEL PARC NATURAL A L'AULA

FORMACIÓ A LES BRIGADES FORESTALS DEL CONSORCI PROVINCIAL DE BOMBERS

En compliment de l'actuació 3.1.4. del Programa Anual del Parc Natural per a 2024 (actuacions de formació per a treballadors forestals de les administracions públiques), s'han realitzat dues xarrades formatives sobre el Parc Natural per a donar a conèixer els valors ambientals i culturals d'aquest a les brigades forestals del Consorci Provincial de Bombers que treballen en la comarca. A més es van tractar diferents temes d'actualitat del Parc com per exemple el control d'aforament en la Zona d'Ús Públic de Tamayo.

En la primera jornada van acudir brigades de Venta del Moro, Sinarcas, Villargordo del Cabriel i Requena amb un total de 13 participants.

Durant la segona jornada van acudir brigades de Sinarcas i Villargordo del Cabriel amb un total de 9 participants.

RUTA CAP A LA IDENTITAT RURABLE

El personal del Parc Natural de les Gorges del Cabriol va col·laborar en la trobada de corresponsals juvenils del Territori Rural.

El dissabte 12 d'abril a la vesprada van visitar les dues sales expositives del Centre d'Interpretació i van utilitzar les infraestructures per a la realització d'entrevistes a persones d'interès del Territori Bobal. A aquest esdeveniment van participar 58 persones.

CELEBREM EL DIA DE L'ARBRE

CELEBREM EL DIA DE L'ARBRE AMB ELS COL·LEGIS DE VENTA DEL MORO, VILLARGORDO DEL CABRIEL I JARAGUAS

Per a celebrar el Dia de l'Arbre, que se celebra a la Comunitat Valenciana el 31 de gener, com en anys anteriors hem realitzat aquesta activitat amb els col·legis de Venta del Moro, Villargordo del Cabriel i Jaraguas.

Les dades de les activitats van ser el 16 de febrer amb el col·legi de Venta del Moro, el 21 de febrer amb el col·legi de Villargordo del Cabriel i l'1 de març amb el col·legi de Jaraguas. Han participat més de 100 alumnes que van plantar més de 500 exemplars de pins blancs (*Pinus halepensis*), carrasques (*Quercus ilex*) i roures (*Quercus faginea*).

A través de diferents xarrades educatives, els alumnes van poder conèixer de primera mà la importància que tenen aquestes activitats en el nostre ecosistema i els beneficis que ens proporcionen les plantes al planeta.

Dia de l'arbre en Venta del Moro

Dia de l'arbre en Villargordo del Cabriel

Dia de l'arbre en Jaraguas

ACTIVITATS PER A TOTS

Al llarg d'aquest primer quadrimestre s'han realitzat tres activitats planificades, en les quals han participat un total 75 persones.

Es va realitzar un itinerari guiat pel paratge de Los Cuchillos i la ruta morada del Parc, on els participants van poder conèixer els valors ambientals i culturals que alberga aquest Espai Natural.

Una altra de les activitats planificades realitzades va ser la col·locació de 15 caixes niu. És una activitat molt educativa perquè els més xicotets aprenen el valor que té la col·locació d'aquestes caixes en el medi natural.

El passat 26 d'abril el Parc Natural de les Gorges del Cabriol va col·laborar en la IV Fira Escolar de Ciències realitzada pel col·legi Enrique Rambal d'Utiel. L'activitat va consistir en la realització de menjadores per a aus insectívores, amb material reciclat. A l'activitat van participar 45 xiquets els quals van poder aprendre a realitzar menjadores amb una botella, un tros de fil i un pal.

Totes les activitats que es realitzen van enfocades a l'Educació Ambiental i en totes elles es parla del gran problema del Canvi Climàtic que tant està afectant al Planeta.

ACTIVITATS PER A TOTS

FIRA DE L'EMBOTIT DE REQUENA 2024

Els passats 9, 10 i 11 de febrer es va celebrar a Requena la XXIX Fira de l'Embotit. En aquesta edició els Parcs Naturals de les Gorges del Cabriol i Chera- Sot de Chera participaren en un estand on els visitants van poder conèixer de primera mà les diferents rutes de les quals es pot gaudir en cadascun dels Parcs. A més en l'estand també es van exposar diferents productes certificats amb la Marca Parcs Naturals per a donar-los a conèixer. L'estand va tindre gran èxit ja que per ell van passar durant el cap de setmana més de 250 visitants per a informar-se tant de les rutes i paratges que podien visitar dins d'aquests dos Parcs Naturals, de les espècies que podem trobar dins d'aquests, de la normativa que hi ha i dels diferents productes de la Marca Parcs.

BIODIVERSITAT DEL PARC NATURAL

Fagina (*Martes foina*)

1

Soc un mamífer carnívor de mitjana grandària amb cos llarg i esvelt. El meu pelatge sol ser de color marró amb tons més foscos en la cua i les potes. També tinc una taca blanca que em distingeix en el pit, com un pitet.

El meu cap és bastant gran i allargada amb un to una mica més clar que la resta del meu cos. Les meues orelles són xicotetes i vorejades de blanc. El musell el tinc allargat amb un nas de color carn. Les meues potes són curtes, més fosques que el cos i amb cinc dits. Solc pesar al voltant de 1,3 i 2,3 quilos i mesure entre uns 40-50 cm. Tinc una cua bastant llarga respecte al meu cos i pot arribar a mesurar uns 28 cm!

2

3

M'agrada viure en zones forestals denses, de ribera i prop dels matolls. Per això és tan important mantindre els boscos en bones condicions. Solc tindre diversos caus, per a abastar una zona més àmplia de caça. M'agrada rondar en aquestes zones on trobe amb facilitat el meu aliment, que pot variar entre ocells, conills, i fins i tot peixos. També m'agrada prendre de tant en tant mel i fruits de tardor.

Sabies què...?

M'agrada eixir a la nit, ja que en realitat soc un animal solitari i bastant tímid. Així que si conduïxes de nit ves amb compte amb mi perquè solc creuar-me en les carreteres. Tinc una bona oïda però de vegades em despiste...

Menta aquàtica (*Mentha aquatica*)

Soc una planta que creix favorablement per tota Europa, excepte en l'extrem nord. Hauràs pogut imaginar que tinc una característica aroma a menta. Les meues fulles solen ser verdes, encara que a vegades poden caracteritzar-se per un to púrpura similar al de les meues flors, que són xicotetes, denses i amb un to rosaci. Puc créixer fins als 90 cm d'altura i les meues zones preferides on em pots veure créixer són en llocs pròxims a l'aigua, com poden ser els brolladors, rierols, prades humides etc.

No necessite moltes cures, encara que preferisc llocs lluminosos i assolellats. A causa de la meua aroma se m'ha utilitzat com a tònic, per a infusions i fins i tot per a aromatitzar licors i guisats. S'elabora una infusió amb les meues fulles per a tractar febres, maldecaps i problemes digestius, encara que en dosis altes puc ser tòxica.

Sabies què...?

Soc una planta purificadora. Això significa que tinc la capacitat de netejar l'aigua de la zona on em trobe, mantenint un equilibri d'oxigen que ajuda a controlar les algues i altres microorganismes nocius.

Com afecta el Canvi Climàtic a l'agricultura

El canvi climàtic requerirà una nova visió de l'emmagatzematge d'aigua a fi de fer front als impactes de precipitacions majors i més extremes, majors variacions intra i interestacionals i taxes més elevades d'evapotranspiració en tots els tipus d'ecosistema. Els fenòmens climàtics extrems (inundacions i sequeres) van en augment i es calcula que la seua freqüència i magnitud s'incrementaran i que probablement afecten de manera considerable a totes les regions pel que respecta a la producció forestal i d'aliments i a la seguretat alimentària. Existeix un risc seriós de conflictes futurs per terres habitables i recursos naturals com ara l'aigua dolça. El canvi climàtic està afectant la distribució de plantes, les espècies invasives, les plagues i els vectors de malalties i és possible que augmenten la incidència i la localització geogràfica de moltes malalties de l'ésser humà, els animals i les plantes.

L'augment de les temperatures i la prolongació de les temporades de creixement també podrien facilitar la producció de nous cultius. Però en el sud d'Europa, no obstant això, cal preveure que les onades de calor extrem i la reducció de les precipitacions i de l'aigua disponible limiten la productivitat agrària. També és previsible que el rendiment interanual de les collites varie cada vegada més a causa dels episodis meteorològics extrems i a altres factors com a plagues i malalties. En algunes zones del Mediterrani, l'estrés hídric i tèrmic extrem dels mesos d'estiu podria obligar a desplaçar la producció d'alguns cultius estivals a l'hivern.

OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

EAR
Educació Ambiental en Ruta

DONE SUPORT A INICIATIVES DE LLUITA CONTRA LA VULNERABILITAT ENERGÈTICA

COL·LABORE EN LA DIFUSIÓ DE LES BONES PRÀCTIQUES RELACIONADES AMB L'ENERGIA

CONTRACTE LA MEUA ENERGIA ELÈCTRICA A COOPERATIVES 100% RENOVABLES

PARTICIPE EN INICIATIVES PER A FOMENTAR L'AUTOCONSUM COM LES COMUNITATS ENERGÈTIQUES

FAIG UN ÚS EFICIENT DE L'ENERGIA

L'ACCÉS UNIVERSAL A L'ENERGIA ÉS UN DRET

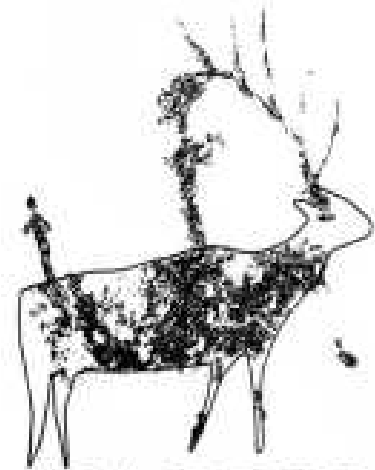
OBJECTIUS PER A VIURE MILLOR. ODS 7 ENERGIA ASSEQUIBLE I NO CONTAMINANT

GENERALITAT VALENCIANA
CENTRE D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Gema Alcañiz Roy, responsable d'educació ambiental de IMEDES i membre del col·lectiu #EA26

Capry

NÚMERO XXI
GENER-ABRIL 2024

Butlletí quadrimestral Parc Natural Gorges del Cabriol

Centre d'Interpretació (Venta del Moro)

Edita:

Conselleria de Medi Ambient,
Aigua, Infraestructures i Territori

Redacta:

Equip Tècnic del Parc Natural

Disseny gràfic i maquetació:

Equip Tècnic del Parc Natural

Animem a qualsevol associació, empresa de la Marca Parcs Naturals, grup, centre escolar i altres entitats culturals, ecologistes o educatives a participar en el butlletí.

Et recomanem la subscripció al llistat de distribució de les notícies de la nostra web.

Suscripció

Per a visitar el nostre Centre d'Interpretació en Venta del Moro et recomanem cridar abans per telèfon. El Centre d'Interpretació pot romandre tancat de manera ocasional en l'horari d'obertura a causa de treballs exteriors o a la realització d'alguna activitat de cap de setmana.

El Centre romandrà **tancat** els dies **24, 25 i 31 de desembre i l'1 i 6 de gener**.

963189222 / 639202112

hoces_cabriel@gva.es

<http://parquesnaturales.gva.es>

Centre d' Interpretació
C/Sindicato Agrícola, S/N
46310 Venta del Moro
Horari: de 9h a 14h de
dilluns a diumenge